

מאורות השבת

פרשת באראשית

עורך: הרב סתיו א.

מאור הפרשה | מאור הדרשה | מאור המנורה | מאור הבית | מאור ההלכה

מאור הדרשה

אזרח רענן

"ימעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו" (ב', י"ז)

עץ הדעת.

מה היה החטא לאכול ממנו? מה כבר כל כך מיוחד בעץ הזה שרק משום שאכלו ממנו אדם וחיה, כל האנושות סובלת עד היום הזה?!

הרי לא מדובר על עץ שמעניק חכמה לאוכליו..

אדם הראשון כבר היה חכם, הקב"ה הראה לו את כל הבהמות, העופות והחיות שהוא ברא, ולכולם אדם הראשון קרא בשמות.

אתם יודעים איזו חכמה מופלאה צריך כדי להעניק לכל חיה את השם שמרמז על מהותה?

כלב - כולו לב.

פיל - שכל הרואה אותו מתפלא.

חתול - שמחתל ומכסה את צרכיו.

אדם הראשון היה חכם בתכלית, אז מה היה האיסור הנורא לאכול מעץ הדעת?

אומר הרמב"ן: לפני שאכלו אדם וחיה מעץ הדעת, הם היו מתנהגים בדיוק כמו שאר הברואים שבעולם - ממלאים את תפקידם.

השמש אף פעם לא נתעצלה מלהאיר לעולם, לא תתפסו אותה מתקרבלת בשמיכה ביום חורפי...!

המשך בעמוד 2

מאור הפרשה

ר' אבשלום ח.

עץ הדעת

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים..."

הקב"ה בורא בריאה נפלאה, עולם מלא, ארץ ושמים, בריות נאות, עצים וצמחים.. ועל כולם הוא משליט את נזר הבריאה, האדם.

אומרת הגמרא (חגיגה יב): אמר רבי אלעזר, אדה"ר מן הארץ היה עד הרקיע. אמר רבי יהודה, אדה"ר מסוף העולם עד סופו. אמר ריב"ל, מלא כל העולם כולו בראו (נורא, זה תיאור כבודו של הקב"ה). **אומר המדרש** (ח): אמר רבי הושעיא, בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון, טעו בו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו קדוש. **הפרד"א** (יא) **אומר**: והיה בתואר כדמות אלוקים.. וראו אותו כל הבריות ונתייראו מלפניו. סבורין שהוא בוראן ובאו להשתחוות לפניו. אדה"ר, יציר כפיו של הקב"ה, היה בריאה נעלה ועצומה.. **אומר האלשייך**: אין ספק כי טרם יחטא אדם היה זך כל גופו, שהיה עקבו מכה לגלגל חמה.

לוקח הקב"ה את האדם העצום הזה, מניחו בגן עדן ואומר לו "מכל העץ אשר בגן תאכל.. ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל.. והאדם לא עומד בציווי ואוכל..

אומר המדרש (יז): בשעה שבא הקב"ה לברוא את האדם, נמלך במלאכי השרת, אמר להם נעשה אדם, אמרו לו אדם זה מה טיבו, אמר להם חכמתו מרובה משלכם. יותר חכם ממלאכים "ותחסרהו מעט מאלוקים..". "ויהי האדם לנפש חיה", **אומר הפנים יפות**: אפילו מבחינת הנפש שבו היה דבוק באור פני מלך חיים. **אם כן מה התוסף לו בחוכמה לאחר החטא?**

הרמב"ם (מורה נבוכים ב) **אומר**: (נשאלתי ע"י חכם) כי הכוונה הראשונה בבריאת האדם שיהיה כשאר

המשך בעמוד 4

נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל זללה"ה

אבל האמת היא, שהמסתכל לא יודע שהאדם הזה בסך הכל דחק את היצר הרע שלו, וכל השאריות והמשקעים נמצאים בתחתית הקדירה. אם רק ירתיחו אותה על האש... או-הו, אז תראה איך כל המשקעים עולים, מתערבבים בתבשיל והופכים אותו לעכור.

אף אחד לא סילק את היצר הרע משם, הוא בסך הכל נדחק לפינה. אבל בבוא העת, הוא עתיד להתפרץ... ואז, הוא כבר יהפוך לך את הכל לעכור. לכן 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך'!

נו, וכי יש פתרון יותר טוב?

כן, תפילה.

רק תפילה להינצל מהיצר הרע, תצליח לסלק אותו לגמרי!

רק דוד המלך שאמר "ואני תפילה", הוא היחיד שאמר "ליבי חלל בקרבי".

אומר מרן החזון איש: התפילה היא מטה עוז ביד האדם לשנות את טבע הבריאה...

אם אחרי חטא אדם הראשון, טבע הבריאה הוא שיצר הרע שוכן בתוכו והוא חלק מאיתנו. הדבר היחיד שיכול לשנות את טבע הבריאה, זו התפילה!

לפני שהבעל שם טוב נפטר, שאלו אותו תלמידיו: "רבנו, מה יהא עלינו, מי ימשיך להדריך אותנו?"

אמר להם הבעל שם טוב: "לכו ושאלו נא כיצד ניתן להתמודד עם מידת הגאווה. כל מי שיציע פתרון... אל תלכו אחריו. רק אדם שיאמר לכם 'אי אפשר להתמודד עם הגאווה, אלא רק על ידי תפילה', לכו אחריו!"
אומר דוד המלך: "ראיתי רשע עריץ", אני ראיתי את יצר הרע... הוא היה חיצוני לאדם (לשון 'ראיתי', חוצה לי), והוא היה עריץ בעל קומה זקופה... הנחש הקדמוני!

אבל אח"כ... "ומתערה כאזרח רענן", אחרי חטא אדה"ר, הוא התערה והתערבב באדם... אבל לא רק, הוא מרגיש באדם כמו אזרח. ואם זה לא מספיק, הוא גם רענן... האדם מקבל ממנו חיות ורעננות!

נו, אז מה עושים?

אומר דוד המלך: "ויעבור והנה איננו", אם אני 'מעביר' אותו, ואני דוחק אותו לפינה הוא 'איננו'. כמו שאדם מטלפן לבית חברו ושואל אם הוא בבית? אז אשתו אומרת שהוא 'איננו', כלומר עכשיו הוא לא פה, אבל יותר מאוחר הוא כבר יחזור...

אז איך עושים שהיצר הרע גם לא יחזור?

"ואבקשהו, ולא נמצא". אם תבקש, אם תתפלל... אז הוא כבר לא נמצא!

הוא כבר לא קיים במציאות שלך... הוא פשוט יצא!

(אפריין שלמה)

העצים תמיד מספקים לנו חמצן, אף פעם לא תראו אותם עושים שביתה...

החיות, העופות, כל הבריאה כולה עושה את מה שהקב"ה רוצה ממנה - פועלי אמת שפעולתם אמת! הם לעולם לא ישנו את תפקידם, הם לא עושים לא מתוך אהבה ולא מתוך שנאה, כל מה שהם עושים הם עושים באמונה ואין להם בחירה.

אבל עץ הדעת היה יכול לשנות את כל זה...

פרי האילן הזה היה מוליד את הרצון ואת החפץ.

"אני רוצה", "לא בא לי", "מתחשק לי", "לא מתאים לי"... כל המנוע של החיים שלנו, כל האפשרות לבחור בדבר או בהיפוכו, 'לרצות' או 'לא לרצות' - זה הכל יוצר מקודם במפעל 'מנועי אדם' שבגן עדן - 'עץ הדעת טוב ורע'.

אחרי שאתה אוכל מעץ הדעת, אתה כבר לא פועל אמת שפעולתו אמת... אתה 'עצמאי'.

יש לך רצונות, שאיפות, תאוות ושיגעונות... הלכה לה כל התמימות שבעבודת השם.

מסיים הרמב"ן ואומר: "לכן הוא נקרא 'עץ הדעת טוב ורע', כי הדעת מורה על הרצון. והנה אחרי אוכלו מן העץ הייתה בידו הבחירה, וזו מידה אלוקית מצד אחד, ורעה לאדם בהיות לו בה יצר ותאוה".

לפני שאדם הראשון אכל מעץ הדעת, היצר והתאוה לא היו בו!

בשביל שמשוהו יניע את אדם הראשון לעשות משהו נגד רצון הבורא, זה היה חייב לבוא מבחוץ, לא היה בתוכו שום יצר או תאוה - פועל אמת...

כדי לפתות אותו, צריך היה היצר הרע להתלבש בנחש ולנסות ולתקוף חיצונית לאדם.

אבל עכשיו, אחרי שאדם כבר אכל מן העץ והיצר הרע נמצא בתוכו... היצר תוקף מבפנים. זה כמו מרגל או חפרפרת שמכירים את כל הסודות הכמוסים ויכולים להשתלט על האדם ולהפיל אותו בנקל... מעתה הרע הוא כבר לא חיצוני, הוא כבש חלק מהאדם והאדם בעצמו חושב ועושה רע.

נו, אז מה הפתרון? איך אפשר שהאדם יסיר ממנו את הרע?

דרך אחת היא לדחוק אותו לפינה...

עולה לך מחשבה רעה, תעסוק בדברי תורה... בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין.

הבעיה היא שהתבלין לא באמת מסלק את היצר הרע, הוא רק מטשטש אותו...

אם יש לך תבשיל מר, תוסיף קצת מלח, קצת סוכר... לא תרגיש את המרירות. רבי נחמן מברסלב ממשיל את זה לתבשיל קדירה שכל המסתכל בו רואה צלילות נפלאה...

איזה אדם נעלה, תלמיד חכם, מידות מפוארות...

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

מאור הבית

אז מה את? עזר או כנגדו?

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיְתָה הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ. (בראשית ב, יח)

כשאדם חי לבד, אין לו עם מי להתווכח.. אין לו על מי להוציא כעסים.. הכל על מי מנוחות. רק כשהוא חי עם עוד מישהו, אז הכל מתפרץ.

ובכן, מטרת הנישואין וכל האתגרים שבמערכת הזו היא לדאוג ששכינת השם תשרה בבית בין בני הזוג. וזאת על ידי זיכוכ המעשים ע"י עבודת המידות.

ואמנם שפעמים בהתחלה הכל נראה יפה, חלק וזורם.. האשה מצאה את האביר על הסוס הלבן והאיש מצא את אשת חלומותיו.

אך בהמשך החיים מתחוללים מהפכים, שינויים.. אתגרים, קשיים.. העומס, הלחץ, ה'מרתון', הילדים שנכנסו לתמונה, קשיים בפרנסה, חובות... כל אלו מחדדים לנו את ההבדלים בין האיש והאשה וכך לומדים בני הזוג להכיר לעומק את השני על מעלותיו וחסרונותיו. כל המידות מתגלות.. לטוב ולמוטב.. ומגלים שאף אחד לא מושלם...

אם נדע ליישב את דעתנו ברגע של אתגר, ניסיון, קושי... נבין שזו הזדמנות לגדול ולצמוח, כל אחד לחוד וכן גם יחד, כי הכל מגיע מהקב"ה. וכשצולחים אותם, זוכים להרגיש את הטוב במוחש ולדעת שהעבודה הייתה שווה. כשכל אחד מבני הזוג יעבוד על **עצמו**, יוכלו לזכות בע"ה להרגיש ולגלות את השכינה ביניהם בקשר הזוגי ויהיה מקום לקב"ה בביתם וכך לעלות ברוחניות.

אשה יקרה! הקב"ה זיווג בינך לבין בעלך! מהתחלה ועד הסוף הוא תכנן לכם את החיים באופן הכי מדויק ומדוקדק וכל זה למטרה אחת, עבודת המידות, זיכוכ המעשים. בעלך לא תמיד בדיוק כמו שאת רוצה. פתאום את מגלה דפוסים התנהגות שהם לא לרוחך.. דעי! זה בשבילך! לזיכוכ מידותיך! כי דרך בעלך **את עובדת על עצמך!** את לא נמצאת במערכת הזו כדי לחנך את בעלך, כדי לתקן אותו ולבקר אותו כל הזמן. בית הוא לא שדה קרב. יש בך את הכח להיות לו **לעזר** ולהוציא אותו מהקשיים שלו ומדפוסים התנהגותיו השליליים **על ידי תמיכה, הבנה, עידוד, הכלה, רגישות..** ולא להילחם נגדו, לפגוע בו ולהוריד אותו. הקב"ה חנן אותך בטבעים המיוחדים האלו, תנצלי אותם.

מותר לך לעמוד על זכויותיך ולא להסכים ליחס כזה או אחר, אך יש גישה לעשות זאת והגישה היא **בדרכי נעם**. כי התורה "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום".

אז תעצרי את המלחמה ותושיטי יד לעזרה! הכניסי כבר עכשיו גן עדן לביתך!

אף פעם לא מאוחר, התחילי מבראשית.

כותבת לך באהבה רבה!

מאור המנורה

מנורת המאור פרק ג

במה שקלקלו, נידונו.

יש שנפרעין מהם מידה כנגד מידה בידי שמים. אומרת הגמרא (סנהדרין קח). תנו רבנן, דור המבול לא נתגאו, אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה. כתיב (איוב כא), בְּתִיקָם שְׁלוֹם מִפְּחַד וְלֹא שָׁבַט אֱלֹהֵי עֲלֵיהֶם. שֹׁרוּ עֵבֶר וְלֹא יִגְעַל תְּפִלַּט פָּרְתּוֹ וְלֹא תִשְׁכַּל. יִשְׁלַחוּ כְצֹאן עֹוִלְיָהֶם וַיִּלְדִּיהֶם יִרְגְּדוּן. יִשְׂאוּ כְתָף וַיִּכְוֹר וַיִּשְׁמְחוּ לְקוֹל עֹנֵב. יִבְלוּ [יְכַלּוּ] בְטוֹב יְמֵיהֶם וַיִּרְגְּעוּ שְׂאוֹל יַחְתּוּ. וַיֹּאמְרוּ לְאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָךְךָ לֹא חִפְצֶנּוּ. מִה שְׂדֵי כִי נַעֲבָדְנוּ וַיִּמָּה נֹעִיל כִּי נִפְגַּע בּוֹ. כְּלוּם אֲנוּ צְרִיכִין אֲלֵא לטִיפָה שֶׁל גַּשְׁמִים?! יש לנו נהרות ומעיינות שאנו מסתפקין מהן! אמר הקב"ה, בטובה שהשפעתיה להם, בה הם מכעיסין אותי, ובה אני דן אותם! שנאמר (בראשית) וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר. רבי יוסי בן דורמסקית אומר, דור המבול לא נתגאו אלא בגלגל העין הדומה למים, שנאמר (שם) וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בְּחָרוּ. לפיכך, הקב"ה דן אותם במים וגו'. אמר רבי יוחנן, דור המבול, ברבה קלקלו וברבה נידונו. ברבה קלקלו, שנאמר (שם) וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ. וברבה נידונו, דכתיב (שם) נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיֵנֹת תְּהוֹם רַבָּה. אמר רב חסדא, דור המבול, ברותחין קלקלו וברותחין נידונו. ברותחין קלקלו, בעבירה. וברותחין נידונו, כתיב הכא (שם) וישוכו המים, וכתיב התם (אסתר) וחמת המלך שככה.

ועוד מובא בגמרא (סנהדרין צ). תנו רבנן, אלו שאין להם חלק לעולם הבא, האומר אין תחית המתים מן התורה. מאי טעמא? הוא כופר בתחיית המתים, לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים. לפי שמידותיו של הקב"ה מידה כנגד מידה.

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

להקדשות והנצחות נדרים פלוס

לעילוי נשמות ניסים בן פנחס

לעילוי נשמות סעידה בת סעיד

לעילוי נשמות אליהו בן סלימה

לעילוי נשמות מארי בת רבקה

לעילוי נשמות שלמה בן רחמה

לעילוי נשמות יעקב בן אהרון

מאור הפרשה המשך מעמוד 1

הדמיוניות והנאות חושיו הגשמיות, נענש בשולל (בהפסד) ההשגה ההיא השכלית..

כלומר, האדם היה כולו שכלי, טוהר של מחשבה, לא היה שייך אצלו דבר רע, כל הראיה שלו הייתה לטוב (לכן לא הרגיש בגנות הערוה) וכשחטא ירד ממדרגתו, ידיעת טוב ורע, לא הייתה תוספת שלימות שיכלית אלא הורידה אותו לדרגה של רדיפה אחר רצונותיו (דעתו). נפקחו עיניו, מראה של טוב בלבד הוא מתחיל לראות גם רע, יש עוד דרך בחיים, רצונות, תאוות, יצרים.. זו הנפילה שלו.

ובאמת הדבר רמוז בפסוקים.. כתוב "ויאמר אלוקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה". הפסוק מתחיל בגדולת האדם צלם ודמות אלוקים אבל סוף הפסוק מייעד לו תכלית עלובה לכאורה מלך החיות.. והשאלה המתבקשת **האם זו התכלית של בריאתו?**

אלא **אומר רש"י**: יש בלשון הזה לשון רידי ולשון ירידה, זכה רודה בחיות ובהמות, לא זכה, נעשה ירוד לפניהם.. השליטה שלו על החיות היא לא תכלית בריאתו, אלא היא משקפת את הדרגה בה הוא ימצא.. היכולות שלו הם עצומים, הוא רק צריך לדעת להשתמש בהם נכון. **שבת שלום!**

שפעולתם אמת ולא ישנו את תפקידם ואין להם במעשיהם אהבה או שנאה.

בא הנחש ואומר לו "והייתם כאלוקים יודעי טוב ורע". **אומר הרמח"ל** (דרך החיים ג): האדם מעצם בריאתו לא היה ראוי שיהיה כאלוקים יודע טוב ורע, כי אלוקים יודע טוב ורע אבל לא האדם, כי לאדם יש עילה עליו (ציווי אלוקי) וצריך שיהיה דבק בעילתו יתברך שהוא הטוב ויהיה מסולק מהרע.. אבל כאשר לא יפנה אל עילתו כמו שהיה לאחר החטא אז הוא יודע טוב ורע.

"עץ הדעת טוב ורע", **אומר הרמב"ן**: פרי האילן הזה היה מוליד הרצון והחפץ שיבחרו אוכליו בדבר או בהפכו לטוב או לרע ולכן נקרא "עץ הדעת טוב ורע" כי דעת יאמר על הרצון.

האבן עזרא אומר: עץ הדעת הוסיף באדם וחווה את תאוות הגוף החיצונית.

אומר הרמב"ם (מורה נבוכים): השכל אשר השפיע הבורא על האדם, הוא שלמותו האחרון (הגדול), הוא אשר הגיע לאדם קודם מרותו (חטאו), ובשבילו נאמר וצווה בו שהוא בצלם אלוהים ובדמותו, עד שאפילו הגלוי שבמפורסמות בגנות, והוא גלוי הערוה, לא היה זה מגונה אצלו ולא השיג גנותו. וכאשר מרה (חטא) ונטה אל תאוותיו

מאור ההלכה

מתוך 'קיצור הלכות ומנהגים - הלכות שבת' המצורף לספר שתילי זיתים הלכות שבת

רנד

כיצד להכין מים חמים לשבת

א מיחם חשמלי שיש בו מצב שבת ומצב רתיחה, יש להיזהר שיהיו המים רותחים בערב שבת לפני שקיעת החמה. אבל אין לתת את המים במיחם סמוך לשקיעת החמה אפילו כשהוא במצב שבת, כיון שיש לחוש שמא יבוא להרתחים בשבת. אולם אם לפני שקיעת החמה היו המים חמים בשיעור שהיד סולדת בהם, והוא כארבעים מעלות צלסיוס [א], אפשר להקל בזה [ב]. אבל אם לא היו המים חמים אז בשיעור שהיד סולדת בהם, אין להדליק את המיחם אפילו על מצב שבת (ז"ר סקל"ד):

ב מותר להניח קומקום מלא מים קרים על הפלטה, אפילו סמוך לשקיעת החמה, לפי שכבר נתפשט המנהג להחשיב את הפלטה ככירה גרופה וקטומה (עיין לעיל סימן רנג סעיף ה). אבל לדעת הסוברים שהפלטה דינה ככירה שאינה גרופה וקטומה (עיין שם), אין להתיר זאת אלא אם כן המים חמים בשיעור שהיד סולדת בהם (ז"ר סקל"ד):

רנה

הדלקת תנור חימום הנקרא קמין, בערב שבת לצורך השבת

א תנור הנקרא קמין, המחמם את הבית על ידי שמבעירים בתוכו עצים הרבה [א], מותר להדליקו סמוך לכניסת השבת, כדי שיחמם את הבית בשבת. ובתנאי שהעצים ידלקו מבעוד יום באופן שתהיה השלהבת עולה מאליה. ואם אין בתנור אלא עץ אחד, צריך שתאחוז האש מבעוד יום ברוב היקף העץ מבחוץ, וכן ברוב עביו, דהיינו שתיכנס האש בתוך עובי העץ עד רובו. ואם לא נעשה כך, אסור ליהנות מן התנור בשבת (שו"ע ס"א, ושת"ז סק"ב וסק"ג, וס"ל שם ד"ה אין):

[א] עיין מ"ש בזה לעיל סימן רנג סעיף ו:

[ב] כדעת הי"א שהביא מרן בשו"ע סימן רנג ס"א. וכ"כ בשו"ת אג"מ א"ח ח"ד סימן עד אות כד, שמים שהיס"ב. היינו כמאב"ד לדעת הסוברים שהוא

שליש בישול. וקצת יותר, הוי כמאב"ד לדעת הסוברים שהוא חצי בישול.

עיי"ש:

[א] ובזמנינו הרבה מבעירים אותו ע"י גז או נפט. ואין לחוש: